

ÄMBETSFRÅGAN – EN FRÅGA OM TEOLOGI

Lars-Åke Nilsson

Kampen för jämlikhet mellan könen är ett ständigt återkommande tema i massmedia och vardagssamtal bland människor i vårt land. Det finns de som kallar sig feminister och för kampen under fanorna. Det finns de ljumma. Och slutligen finns "motståndarna, mörkermännen i svarta kapor". Vad man skall tycka är självklart för de flesta. Det begriper även bakåtsträvarna, de som skall marginaliseras. Någon argumentation är inte nödvändig.

Mittåt, tänkte Begrundas red. Vi bad därför artikelförfattaren att på nytt granska sakskalet i frågan om ordningen med kvinnliga präster. Artikeln skulle emellertid behandla inte enbart den frågan utan beröra även det betydligt vidare ämnet om frågans relevans för familjen och för förhållandet mellan man och kvinna. Bibelns undervisning i dessa frågor kan tvekslutan vara nog så svårsmält för vår tid. Är vi villiga att rätta oss efter Bibelns undervisning i denna del?

Lite historik

Yrkeslivet öppnades för kvinnor under 1900-talet på ett sätt som tidigare inte varit möjligt. 1918 infördes kvinnlig rösträtt. Kvinnor fick tillgång till statliga tjänster på samma villkor som män. Press började sättas på den med staten nära llerade Svenska kyrkan. Eftersom många såg prästämbetet som en statlig tjänst var det svårt att försvara att något annat skulle gälla i kyrkan än i samhället. Tiden krävde att prästämbetet öppnades för kvinnor.

Redan denna korta skiss visar att två frågor kom att bli nära sammanknutna. Den ena var kyrkans förhållande till staten och den andra var frågan om kvinnan och prästämbetet. Det hade säkert varit bättre för kyrkan om dessa frågor hade behandlats var för sig. Nu blev det inte så och detta kom att medverka till att prästämbetet i Svenska kyrkan blev tillgängligt för kvinnor redan 1958.

Under resans gång hade kyrkan själv föreslagit en ny kyrklig lekmannatjänst, öppen för båda könen. Detta strandade framför allt på

riksdagens ovilja. Riksdagen menade att det svenska samhället krävde ett prästämbete öppet också för kvinnor och kallade därför till ett kyrkomöte 1957, där den lade fram ett förslag till en lag som tillät kvinnor att inneha prästtjänst. Det kom säkert som en överraskning både för riksdagen och den svenska allmänheten att detta kyrkomöte med sådant eftertryck avvisade förslaget. 62 röster mot och endast 36 för. Samtliga biskopar och präster (på ett undantag när) och representanter för de teologiska fakulteterna, avvisade lagförslaget tillsammans med 22 lekmän.

En intensiv debatt följde på detta kyrkomöte. Regering, riksdag, en så gott som enhällig tidningspress, samt en bred folkopinion tryckte nu på. Man menade att den demokratiska jämställdhetstanken krävde att också kvinnor fick tillgång till kyrkans ämbete, annars måste kyrkans förhållande till staten ställas under omprövning.

Ett nytt kyrkomöte

Riksdagen fordrade ett nytt kyrkomöte och redan 1958 kallar den samman till ett sådant. Massmedia utövar en stark press på elektorvalen och många nya representanter utses. När omröstningen i kyrkomötet sker visar det sig att en hart när otrolig omsvängning skett. 69 elektorer bifaller nu förslaget, däribland nästan hälften av biskoparna och prästerna, och endast 29 röstar emot förslaget. Därmed har prästämbetet i Svenska kyrkan öppnats även för kvinnor och 1960 prästvigts de första kvinnorna i Sverige.

En av biskopsmötet tillsatt bibelkommission konstaterar när de framlägger sin rapport ett drygt årtionde senare: "Så bör det inte gå

till när en ordning ändras, som har hävd ända från urkristendomen och stöds av auktoritativa ord i NT.”¹

Den grundlärde domprosten Nils Johansson, tidigare docent i NT:s exegetik i Lund och en av dem som arbetat mycket med frågan, var med som exegetiskt sakkunnig i det Särskilda utskottet som behandlade frågan vid kyrkomötet 1958. Han berättar i sina nedtecknade minnen om den goda anda som trots allt rådde vid överläggningarna, men också om den förvånande okunnighet som rådde, för att inte säga ointresse ända upp på biskoplig nivå om vad Nya Testamentet säger i frågan.²

Man hade valt det för kyrkans anseende i samtiden mest lämpliga. Det var inte teologiska, utan politiska och samhälleliga synpunkter som fällde avgörandet.

Svenska kyrkans prästämbete var nu öppnat för kvinnor, kyrkan enligt många bättre anpassad till samhället med dess demokratiska värderingar, men hon hade också tagit ett steg bort ifrån traditionell kristen tro.

Argument för

I efterhand lade den ovan nämnda av biskopsmötet tillsatta kommissionen i boken *Bibelsyn och bibelbruk* (1970) fram ett försvar för kyrkomötesbeslutet. Där slog man fast att urkyrkan i princip inte tillät kvinnor att utöva ledarskap i kyrkan, men menar samtidigt att detta inte är bindande för oss i dag. Argumentationen är följande: Jesu undervisning startade en förändring i människors hjärtan som efter hand måste öppna vägen för att också kvinnan kan få del i prästämbetet. Det var inte möjligt i den tidens patriarkala sammanhang att dra alla de praktiska konsekvenserna av evangeliet. Men i vår tid

är det inte bara möjligt, utan också nödvändigt för kyrkans trovärdighet.

Man resonerade här på samma sätt som när det gäller slaveriet. Det gick inte att avskaffa på Jesu och apostlarnas tid, eftersom tiden inte var mogen för detta. Men evangeliet, dess undervisning om människan och människovärdet, kom på sikt att påverka människors hållning och medverka till slaveriets upphörande.

På samma sätt är det, menade man, med kvinnan och prästämbetet. Det gick inte att införa i Nya testamentets patriarkala tid. Men det måste gå med detta som med slaveriet. Nu är tiden mogen att överge det som Paulus med apostolisk auktoritet påbjudit (och här är just skillnaden i förhållande till slaveriet), eftersom det inom ramen för en annan samhällsordning anses orättfärdigt och därmed också hindrande

”Så bör det inte gå till när en ordning ändras, som har hävd ända från urkristendomen och stöds av auktoritativa ord i NT.”

”

för evangeliet.

För dem som bejakar kvinnor i prästämbetet är vanligen Gal. 3:25–28 centralt. Där står: ”Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus.” Detta tolkar man så att i Kristi frälsningsrike är varje skillnad, även den mellan man och kvinna, eliminerad också vad gäller tjänsten inför Gud.

Så resonerade också den konservative norske teologen Olav Valen-Sendstad. Han menade att kyrkan har full frihet att tillsätta kvinnor i ämbetet. Det avgörande är att ordning råder och att det gynnar evangeliet. Utifrån sin syn drar han slutsatsen att om en kvinna har en nådegåva får ingen tysta henne, hon är fri att tjäna Gud med den. Vad Paulus säger om ett ”Herrens bud” kom han till rätta med på så sätt att

han menade att detta likt Moselagens bud inte längre var förpliktande i evangeliets tidsålder.³

Också andra, som egentligen inte vill överge Bibeln och inte heller accepterar en flexibel bibelsyn, har kommit med försök att förklara de bibeltexter som är problematiska i sammanhanget. Inget av de försök som jag har stött på hittills har övertygat mig. Resonemangen ger ett mer eller mindre sökt intryck. Man har sin ståndpunkt klar och vill så gärna hitta belägg för den.

Kyrkans ämbete

Synen på Kyrkans ämbete är av betydelse för denna fråga. De som tänker sig att detta ämbete är härlett enbart ur det för alla kristna gemensamma allmänna prästadömet har vanligen en mycket större flexibilitet i ämbetsfrågan. Man tänker oftast praktiskt. Ämbetets yttre form har inte någon större betydelse. Det är ämbetets innehåll som är viktigt. Poängen är att evangeliet förmedlas och utifrån det drar man slutsatsen att det är överlämnat åt kyrkan att under historiens gång, efter skiftande tiders behov och på det sätt som tjänar evangeliet bäst, ordna hur kyrkans ämbete ska administreras.

De som menar att Kyrkans ämbete förordnats av Gud och instiftats av Jesus själv ser oftast annorlunda på frågan. Till saken hör också att betydelsefulla teologer fram emot 1900-talets mitt kom att "återupptäcka" Kyrkan och därmed också Kyrkans ämbete. Bådadera hade behandlats styvmoderligt av liberalteologin. Dessa teologer såg att en kyrkosyn med organisation och ämbete faktiskt finns i sin linda redan i urkyrkan och att denna givits oss tillsammans med evangeliet. Utifrån detta får Kyrkans äm-

bete vissa från början givna ramar och blir därför inte så formbart. Man lyfte fram ord av Martin Luther, som säger: "Kyrkans ämbete är förordnat och stiftat av Gud, vår Herre själv, det har ärvts från apostlarna och efter deras död övergått till andra, som trätt i deras ställe, och det ska komma att förbli så till världens ände."⁴

Den Heliga Skrift

Två bibelsammanhang kommer först i blickpunkten när det gäller frågan om kvinnliga präster; båda handlar om kyrkans gemensamma gudstjänst. Det första är 1 Kor. 11–14, särskilt 14:33b–38, där det bland annat står: *"Liksom kvinnorna tiger i de heligas alla församlingar, skall de tiga i era församlingar. De får inte tala utan skall underordna sig ..."*

Detta så kallade talförbud var dock inte generellt, vilket sammanhanget visar. Paulus förutsätter i 11:2–16 att en kvinna både kan be och profetera i gudstjänsten. Paulus förbud i kapitel 14 måste alltså gälla ett bestämt slags tal i gudstjänsten. Detta förbud stöder han framför allt på ett *"Herrens bud"* (14:37). Ovan

nämnde Nils Johansson har på ett övertygande sätt visat att detta måste hänvisa till ett bud ifrån den jordiske Jesus själv. Detta bud har inte bevarats i något av våra evangelier, men för Paulus och de första kristna var det känt. Det Herren Jesus själv har sagt är givetvis förpliktande i den Kyrka som har honom till Herre. (Av 1 Kor. 7:25 framgår mycket tydligt att Paulus

skiljer noga på vad som är en befallning direkt från Herren och ett apostoliskt råd ifrån honom själv.)⁵

Men vad är det för slags tal som inte är tillå-

De som menar
att Kyrkans ämbete
förordnats av Gud
och instiftats av Jesus
själv ser oftast
annorlunda på saken.

”

tet för en kvinna? För att få hjälp med denna fråga, går vi till det Paulus skriver ett knappt årtionde senare i sitt första brev till sin andlige son och medarbetare Timoteus. Denne befinner sig i Efesus när han får brevet (1:3). Vi vet att kvinnorna hade framträdande positioner i denna stad. De kunde vara läkare, betydelsefulla politiker och respekterade lärare. På den religiösa scenen stod de på lika fot med männen i vissa kulturer. I den viktigaste kulturen, den som ägnades Artemis eller Diana, hade de som prästinna till och med en högre position än männen. Sådant var läget på den plats där Timoteus verkade.

Därmed är vi framme vid det andra bibelsammanhanget 1 Tim. 2:11–15, som också det handlar om den gemensamma kristna gudstjänsten. Paulus skriver: *”En kvinna skall i stillhet ta emot undervisning och helt underordna sig. Jag tillåter inte att en kvinna undervisar eller gör sig till herre över mannen.”* Man kan förstå att detta var rykande aktuell undervisning och till och med sprängstoff i denna stad. I den kristna församlingen skulle det inte vara som i det omgivande samhället. En kristen kvinna fick inte träda upp som lärare vid gudstjänsten. Om hon gjorde det gick hon in i det herde- och läroämbete som överlämnats av apostlarna och detta var inte *tillåtet*. Paulus använder här ett mycket starkt uttryck.

Paulus motiverar detta med hänvisning till både skapelse- och syndafallsberättelsen. Liksom i 1 Kor. 14 nämner han också underordningsmotivet; till detta ska vi återkomma.

Det finns alltså klara och tydliga, väl underbyggda och motiverade ord om kvinnans plats vid den gemensamma gudstjänsten. Hon får inte träda fram som församlingens lärare och

När syndafallet sedan blir ett faktum, betyder det att allt påverkas, skadas och förgiftas. ”

undervisa vid gudstjänsten. Däremot får hon både be och profetera. Och utanför gudstjänsten får hon undervisa, vilket Apg. 18:26 visar. Där berättas det att Priskilla och hennes man

Aquila tog sig an den skriftlärde judekristne Apollos och ”förklarade grundligare Guds väg för honom”. Detta var inte fel, det var inte emot Guds ordning. Men det var utanför den offentliga och gemensamma gudstjänsten.

Den kristna traditionen har, med undantag av några mindre sekter, prästvigat enbart män under nästan två

årtusenden. Detta har grundats i NT, särskilt i 1 Kor. 11–14 och 1 Tim. 2.

Skapelseordning och människosyn

I sin argumentation i ovan nämnda bibelsammanhang hänvisar Paulus till en ordning som Gud fastlagt i skapelsen och som gäller förhållandet mellan man och kvinna. Paulus påpekar att mannen, Adam, skapades först (1 Tim. 2:13), och sedan skapade Gud kvinnan av mannen (1 Kor. 11:8 f). Hon skapades för mannen, skriver Paulus och tänker på 1 Mos. 2:18, där Gud säger: ”Det är inte bra för mannen att vara ensam. Jag skall göra en medhjälpare åt honom, en som är hans like.” Så har det gått till, och det som skett i historien får betydelse för framtiden. Vi ser att kvinnan skapades direkt med tanke på gemenskap. Hon är skapad att stå vid mannens sida som hans like eller motsvarighet. De ska hjälpas åt med en gemensam uppgift. De ska föra det mänskliga livet vidare och förvalta skapelsen tillsammans.

Det som skedde när Gud skapade kvinnan av mannen har uttryckts på följande sköna sätt:

”Kvinnan skapades inte av mannens huvud, ty hon skulle inte vara hans herre, inte heller

skapades hon av hans fot, ty hon skulle inte vara hans slavinna, utan hon skapades av hans revben, av hans sida, för att hon skulle vara hans livskamrat.”

Man och kvinna är menade att stå vid varandras sida, jämlika och samtidigt olika. I äktenskapet blir de ”ett kött”, alltså en kropp och lemmar varandra till tjänst. I en gemenskap byggd på olikheter ska de komplettera varandra och så utföra sin gemensamma uppgift. Mellan manligt och kvinnligt finns en positiv spänning som berikar, befruktar och genererar något.

När syndafallet sedan blir ett faktum, betyder det inte att grundläggande uppgifter och relationer upphävs. Men det betyder att allt påverkas, skadas och förgiftas. Den skadan kan vi inte upphäva med mänskliga åtgärder, men vi ska göra allt vi kan för att mitt i synder och brister ändå fungera på bästa sätt.

Frälsningen, Guds Sons människoblivande och försoningsgärning, sätter inte skapelseordningen ur spel utan innebär tvärtom upprättelse av skapelsen och det i skapelsen givna. Frälsning är det ursprungliga livets återkomst. Med Kristus ändras förutsättningarna i fallets värld, genom honom öppnar sig nya möjligheter, och en förnyelse av skapelsen börjar.

Jag skriver att den börjar, för ännu är den i sin linda. Det nya verkar i kamp med det gamla. Det är ännu inte vad det en dag ska bli. Kristus har fört in något nytt, det ursprungliga, och planterat det i vår värld och vår historia. Det verkar med sin inneboende kraft, men skörden – den fullt genomförda frälsningen – blir verklighet först vid Kristi återkomst.

Till dess kallas vi, som fått en tro och ett hopp genom Kristus, att leva kristet, det vill

säga ”i Kristus” och efter de förmaningar han och hans apostlar gett. Vi ska gå in i Guds ordning och med den helige Andes hjälp leva i den.

Förmaning utifrån olikheterna

I Ef. 5:21–32 utlägger Paulus detta med tanke på förhållandet mellan man och hustru i äktenskapet. Utgångspunkten är att de har en av Gud given gemensam uppgift att förvalta – familjen. I denna ska de bäras av en kärlek som kännetecknas av viljan att tjäna, att offra av sig själv och sitt eget. I denna relation har mannen

uppgiften att vara ”huvud”, vilket betyder att han är den ytterst ansvarige, och hustrun får förmaningen att ”underordna sig”. Hon kallas att leva i ett öppet förtroende och en villig gemenskap med sin man, älska och följa honom, så som kyrkan följer Kristus. Mannens uppgift är inte mindre förpliktande. Han ska älska sin hustru och uppoffra sig för henne med Kristus som förebild, som

Kristus offrade sig för de sina. När det gäller förmaningarna är det viktigt att hålla reda på adressen, så att man tar rätt förmaning till sig. Det är inte meningen att man ska bygga sig en plattform med hjälp av den förmaning som är riktad till den andre.

Äktenskapet innebär i Bibeln att fogas samman till en organism. Man och hustru tillhör varandra som kroppens lemmar tillhör varandra. De hör ihop på det mest nära sätt. De är *ett*. Manligt och kvinnligt ska bejakas och få en god jordmån att växa i, utvecklas och blomma ut, till glädje både för de två som är gifta och för deras barn och för omgivningen.

Paulus ser det kristna äktenskapet i ljuset av förhållandet mellan Kristus och hans brud, församlingen, och ger det därmed det högsta

När det gäller förmaningarna är det viktigt att hålla reda på adressen, så att man tar rätt förmaning till sig.

”

tänkbara erkännande. Man och hustru ska var och en vårda och utveckla sin respektive särart, för att det gemensamma livet ska bli rikt och fullödigt.

Kanske behöver den kristna kvinnan av i dag, återupptäcka värdet i den stora uppgiften att vara maka och mor. Barnen är ju oändligt viktiga. Och mannen i sin tur behöver uppmuntras att med glädje ta ansvar för sin familj och sätta den före andra engagemang.

Både mamma och pappa behövs i familjen. De som är gifta har familjen som sin allra viktigaste uppgift. Den är viktigare än yrkeskarriären. När inte familjen fungerar är det till skada inte bara för familjen själv utan också för hela samhället.

Det är viktigt att observera att det inte ligger någon värdering i olikheterna. I Kristus mäts och vägs inte våra insatser. Vi är lika älskade av Gud, barn åt honom och syskon i Guds familj oberoende av de olika uppgifter vi har, det är *detta* Paulus betonar i Gal. 3:26–28.

Guds ordningar och de bud som hör samman med dessa är goda. Han sätter inte tvångströja på sina barn utan väglleder dem för att de ska kunna utvecklas i frihet.

Förmaningarna gör allvar av de skapelsegivna olikheterna, som är djupt präglade i våra personligheter som män och kvinnor. I skapelseberättelsen i 1 Mos. 1:27 står det faktiskt i grundtexten "till manligt och kvinnligt skapade han dem".

Både man och kvinna kallas in i Guds ordning, för att var och en fullgöra sin uppgift, efter de gåvor som Gud gett. Tillsammans ska de så föra livet vidare och förvalta skapelsen.

Här är det viktigt att påpeka att alla inte har kallelsen att bilda familj. Både Jesus och

Paulus levde ensamma, eller rättare sagt, de levde i celibat. De gjorde det för "himmelrikets skull". Båda talar om att det finns en sådan kallelse (Matt. 19:12, 1 Kor. 7). För den som befinner sig i en sådan ställning, antingen ofrivilligt eller genom eget val, finns det andra sätt än äktenskapet att leva ut de skapelsegivna olikheterna, så att de blir Gud till ära och medmänniskor till tjänst. Man kan till exempel tänka i termer av andligt faderskap och moderskap.

Demokratisk jämlikhetstanke och individualism

Det finns all anledning att pröva också vår tids tankar i ljuset av Bibeln och kristen tro.

I den fråga som denna artikel berör finns svåra stötestenar för oss i det rådande kulturklimatet. Förhållandet mellan könen har blivit negativt laddat. Det är tragiskt när det blir ställningskrig och maktkamp i stället för samarbete i en positiv anda. Det ligger ju en sådan potential i samarbetet mellan man och kvinna, när de lever och verkar i kärlek och respekt för varandras egenart.

Vad är det som ligger bakom vår tids svårigheter på detta område? Varför har vi så svårt att hantera olikheten mellan könen? Jag vill peka på några saker som jag tror spelar in.

Vår kultur är präglad av ett *individualistiskt* tänkesätt där idealet är att vara så oberoende och självständig som möjligt. Man ska helst klara sig själv utan hjälp av andra.

Förutom att ett sådant tänkande leder till väldiga krav på en själv, är det förödande för gemenskap och samverkan. Relationer bygger ju på att man inte är sig själv nog utan är beroende av andra och behöver kompletteras av dem.

Alla har inte kallelsen att bilda familj.

”

Tillsammans med individualismen står också tanken på människan som nästan *oändligt formbar*. Vi har en väldig tilltro till förändringen. En del ända dithän att det inte finns något på förhand givet, ingen naturens ordning; till och med könen kan ses som sociala konstruktioner.

Olikheterna förklaras som resultat av social påverkan. De finns inte i människans grundstruktur. En radikal feminist har uttryckt det så här: "Man föds inte till kvinna, man blir det." Människan är ett råmaterial, som kan formas om och förändras. Man anar här en släktenskap med evolutionstänkandet.

Säkerligen spelar även *materialismen* in. Vi är så fixerade vid prylar och välstånd. Vi tror att vi måste ha så mycket, för att livet ska vara värt att leva. Om vi sänkte våra krav på hög levnadsstandard, skulle vi få tid över till mjuka värden, som relationer, och vi skulle kanske bli både gladare och mer tillfreds på kuppen.

Ytterligare en sak vill jag ta fram. Nutidsmänniskan har problem med sitt *människovärde*. Hon upplever sig inte ha ett värde i sig själv. Hon måste skapa det själv genom det hon gör och presterar. Detta är en mycket bräcklig grund att stå på. När det gäller den fråga som denna artikel kretsar kring, kan det få den följden att man tänker att den som menar att en kvinna inte kan bli präst i Kristi kyrka, diskriminerar kvinnor. Det blir till sist en fråga om mänskliga rättigheter. Med sådana utgångspunkter blir frågan känslig och laddad och svår att hantera.

Vi har all anledning att pröva vår tids ideologi i Bibelns ljus. Detta gäller också demokratin och jämlikhetstänkandet.

Manligt och kvinnligt

Det har under en tid varit populärt att tänka sig olikheterna mellan könen som främst ett resultat av uppfostran och förväntningar från omgivningen. Efter hand tränger sig dock verkligheten på och smular sönder förutfattade meningar. Det går i längden inte att komma ifrån att det finns verkliga skillnader mellan könen. Mer och mer tycks man kunna belägga att det finns en könspräglighet grundlagd redan i moderlivet, som accentueras fullt ut i puberteten, för att sedan på äldre dagar åter förlora sin skärpa.

Det ligger nog något i att män är mer processorienterade och kvinnor mer individorienterade. Att män är ge-

nomsnittligt bättre på att tänka abstrakt, analysera, strukturera och se mönster än kvinnor, och att de också har lättare för att skilja sak och person åt. Medan kvinnor i sin tur är genomsnittligt bättre verbalt utrustade, mer helhjärtade och i större utsträckning än män reagerar med hela sin varelse.

Vilka skillnader det nu än finns mellan könen och i vilken mån de förstärks av miljön man lever i, är det förödande att förkasta dem av ideologiska skäl. Finns det skillnader gäller det ju att bejaka dem och att förhålla sig till dem, annars finns risken att man försöker leva upp till något man inte är eller kan vara och det man skulle ha tillfört, det blir ogjort.

Vid ett löpande band är det kanske inte av så stor betydelse om det är en man eller en kvinna som utför arbetet. Men det finns delar av verkligheten, där det är av största betydelse och där den ene inte är utbyttbar mot den andra. Så är det i familjen, där mänskligt liv ska bli till och där människor ska växa och mogna till att bli ansvariga personer. Där behövs manligt och

Vilka skillnader
det nu än finns mellan
könen och i vilken mån
de förstärks av miljön
man lever i, är det
förödande att förkasta
dem av ideologiska skäl.

”

kvinnligt i ett fruktbart samspel. I äktenskapet efter Guds tanke är man och kvinna definitivt inte utbytbara.

Det finns en intressant teori som går ut på att det för det växande barnet är väldigt viktigt med samspelet mellan faders- och modersgestalt. Som litet är barnet bundet till mamman och har sin trygghet hos henne. Men det behöver efter hand frigöras till att bli en självständig individ, som tar alltmer ansvar för sitt liv. I denna process har pappagestalten en stor betydelse. Han ger det gryende jaget en nödvändig draghjälp bort från det som annars på sikt kan bli ett kvävande beroende av mamman. Tillämpad på ämbetsfrågan betyder denna teori att man och kvinna genom sitt kön aktualiserar helt olika, omedvetna, på djupet liggende psykologiska känslor, oberoende av vad de uttrycker i ord. Känslor som i sin tur har betydelse för den religiösa mötningsprocessen. Också den hänger samman med personligt ansvarstagandet.⁶

Guds familj

Församlingen är liksom familjen en plats där liv blir till. Där föder ju Gud människor till andligt liv och där ska detta liv sedan växa och mogna. Människor ska bli ansvarskännande och ansvarstagande personer. I Guds familj behövs därför både det kvinnligt/moderliga och det manligt/faderliga i ett fruktbart samspel.

Därför måste ämbetena och uppgifterna i Kyrkan formas inte efter samhällets värderingar utan utifrån den uppenbarelse som Gud har gett sin kyrka. Prästämbetet är ett tjänareämbete, det kräver samtidigt paradoxalt nog fullmakt, auktoritet och fasthet. Det handlar om att bära ut Guds evangelium, att tala och handla "å Kristi vägnar" (2 Kor. 5:20).

Det är ett fadersämbete, vilket framgår bland annat av 1 Tim. 3:1–7, där Paulus ger sin medarbetare Timoteus den sökprofil utifrån vilken han ska bedöma om någon passar för uppgiften som församlingsledare.

I vår del av kristenheten kom prästämbetet efter hand att innefatta så mycket. Församlingarna blev märkbart passiva i jämförelse med de livaktiga församlingar som Nya Testamentet ger oss en bild av. Den bilden visar ju att hela församlingen är delaktig utifrån ett rikt perspektiv av nådegåvor, samtidigt som det finns ett särskilt ämbete, som har hand om församlingens ledning, ett läro- och herdeämbete. Detta framgår till exempel av 1 Tess. 5:12–22, 1 Petr. 5:1–5, Ef. 4:7–16, 1 Kor. 12. Det är en utmaning att återvinna denna rika och aktiva struktur.

Människors förväntningar har alltmer blivit att kyrkan ska ge tröst och stöd, särskilt i svåra situationer. Klara besked och uppfordrande budskap finns det emellertid inte så stort intresse för. Man kan också konstatera att prästämbetet, från att tidigare ha haft sin tyngdpunkt i ett herde- och läroansvar, kommit att glida mot alltmer tröstande och bärande uppgifter.

Detta är kanske en anledning till att kvinnor känner sig mer dragna till det. Men lösningen kan ju inte vara att mot klara ord i Nya Testamentet förändra själva prästämbetet för att också ge rum för kvinnor i detta ämbete.

En annan religion?

Den kände kristne författaren C.S. Lewis skrev 1948 en insiktsfull essai. Han erkänner först att många av förespråkarna för kvinnliga präster är både välmenande, fromma och förnuftiga människor. På ett sätt är de alltför förnuftiga.

I Guds familj
behövs både det
kvinnligt/moderliga
och det
manligt/faderliga
i ett fruktbart samspel.

”

Det han syftar på är att Kyrkan gör anspråk på att vara bärare av en uppenbarelse, och denna har element som är överrationala. Kyrkan vårdar med andra ord mysteriet. Gud har uppenbarat sig som Fader för oss människor och lärt oss att tilltala honom så. Han har låtit sin Son inkarneras som man. Denne har i samråd med Fadern utvalt apostlar att vara hans särskilda sändebud, att tala och handla "å Kristi vägnar" (2 Kor. 5:20). Apostlarna har i sin tur låtit detta ämbete gå vidare till andra män, och så har det överlämnats åt ständigt nya generationer.

Könet, hävdar C.S. Lewis vidare, är inte något ytligt och för livet ovidkommande. Även om man i samhället skulle börja betrakta människor i vissa sammanhang som könsneutrala, så måste man i det kristna livet återvända till verkligheten. Där är vi "inte några likformiga enheter utan olika och komplementära lemmar" i Kristi kropp. Könen är bland annat skapade för att antyda Guds hemlighet och en av äktenskapets uppgifter är att ge uttryck för föreningen mellan Kristus och Kyrkan. Införande av kvinnliga präster är, enligt honom, det första steget på en väg som sedan öppnar också för tanken på Gud som moder och därmed för bort från den bibliska uppenbarelsen och in i en helt annan religion.⁷

Ulla Carin Holm, präst i Svenska kyrkan, drar liknade slutsatser utifrån den undersökning hon gjorde av hur kvinnliga präster tänker och tror. I sin doktorsavhandling från 1982 hävdar hon att det inte bara handlar om kvinnliga präster. Också liturgi, bibelsyn, människosyn och organisation är ifrågasatt. Ja, till slut även Faderns monopol i himmelen.⁸

Dessa två författare påstår alltså att frågan

om kvinnliga präster är en del av ett större sammanhängande tankesystem, som de flesta inte är varse, som berör så grundläggande saker som uppenbarelsen, gudsbilden och människosynen, ja i förlängningen också andra delar i kristen tro. De ser framför sig något som till slut är helt annorlunda än traditionell kristen tro.

Tiden får väl utvisa om det ligger något i dessa ganska djärva påståenden. Om det skulle visa sig göra det, så betyder det naturligtvis inte att alla som bejakar kvinnliga präster skulle ställa upp på detta.

Kan vi leva tillsammans med olika syn?

Vi kan konstatera att det finns uppriktiga kristna människor, som verkligen tror att Jesus är Guds Son och världens Frälsare, att människan behöver räddas från synden, att frälsningen tas emot i en personlig omvändelse och att

Bibeln är Guds Ord, som inte kan ta fel, men som ändå kommer till en annan slutsats än jag i denna för vår tid så problematiska fråga.

Jag menar att vi behöver lära oss att känna igen våra verkliga bröder och systrar i tron. Olika syn i ämbetsfrågan behöver inte skilja oss åt. Vid kyrkomötet 1958 var man på bägge sidor överens om att båda synsätten borde kunna rymmas inom samma

kyrka. Man kunde inte komma förbi Jesu och apostlarnas ord om de kristnas enhet. Därför bestämde man sig för att söka finna vägar att hålla samman utan att fördenskull kompromissa med sitt samvete och sin övertygelse.

Måste inte målet fortfarande vara att stå fast vid den sanning vi insett och inför Guds ansikte är övertygade om och samtidigt respektera

”

att det finns människor som i denna fråga har en annan övertygelse? Vi som tror på Jesus som vår Frälsare är ju smärtsamt medvetna om att ingen av oss är felfri eller fullkomlig. Är vi bara trogna mot den sanning vi insett kan Gud både använda oss i sin tjänst och välsigna oss.⁹ Därmed vill jag inte förringa problematiken i denna fråga eller påstå att den är oviktig. Denna artikel talar ju tydligt om att så inte är fallet.

Till sist

Med denna artikel har jag velat visa att ämbetsfrågan är en teologisk fråga och inte en jämlikhetsfråga. Det finns goda argument för att inte bejaka den så kallade ämbetsreformen.¹⁰ Klara bibelord står till buds, bibelord som i sin tur är upphängda på det bibliska helhetssammanhanget. Både skapelsen, människosynen och

frälsningsläran är här av grundläggande betydelse. Vår tid har av flera anledningar svårt med denna fråga, påverkad som den är inte bara av jämlikhetstanken utan också av individualism, utvecklingstänkande och materialism, och därför står det strid om den. Jag har pekat på att frågan inte är så obetydlig som det i förstone kan verka. Den har rötter ända in i *den enbet i mångfald* som är alltings ursprung – den Heliga Treenigheten. Kanske är den också bara toppen på ett isberg och har med sig annat som det inte är så lätt att i nuläget överblicka eller inse konsekvenserna av.

Lars-Åke Nilsson

Präst och bibelskollärare på Strandhems Bibel- och lärjungaskola, Åsljunga

1 Bibelsyn och bibelbruk. Lund 1970. Sid. 130.

2 Nils Johansson Svensk Pastortidskrift 2001 Sid. 89–104, 109–114. Ämbetsdebatten vid kyrkomötet 1958. Några minnen I–II.

3 Ole Björn Höiesen. *Stridsman for Skrift og bekjennelse. Olav Valen-Sendstad 1904–1963*. Stavanger 1997. Sid. 517–526

4 Hjalmar Lindroth. *På främmande spår*. Uppsala 1960. Sid. 18.

5 Nils Johansson. *1 Korintierbrevet 11–14 och prästvigning av kvinnor*. Uppsala 1989. Sid. 84–91.

6 Fredrik Brosché och Hans C Cavallin. *Manssambällets försvarare – eller skapelsens*. Uppsala 1982. Sid. 192–224.

7 C.S. Lewis. Svensk Pastortidskrift 2005. Sid. 104–108.

8 Ulla Carin Holm. *Hennes verk skall prisa henne. Studier av personlighet och attityder hos kvinnliga präster i Svenska kyrkan*. Helsingborg 1982. Sid. 130.

9 "Tänker ni fel i något avseende, skall Gud uppenbara också det för er. Dock, låt oss hålla fast vid det som vi har nått fram till." Fil. 3:15b–16.

10 "Ämbetsreformen" brukar man kalla beslutet 1958 att öppna Svenska kyrkans prästämbete för kvinnor. För den som tror att detta är en avväg och inte i enlighet med vad Kyrkans verkliga Herre vill, är detta förstås ett alltför positivt ord.